ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANORSHARPSTON*] SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 19. janvārī[1]

Lieta C-436/15

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra
pret
UAB "Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras"

(Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Lietuvas Augstākā administratīvā tiesa) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība — Pārkāpumi maksājumu gadījumā no Savienības fondiem, pamatojoties uz pirmspievienošanās valstu struktūrpolitikas programmām — Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts — Noilguma termiņš — "Vairākgadu programmas" jēdziens — Nepārtrauktu vai vairākkārtēju pārkāpumu jēdziens

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību 3. panta 1. punkta[2] interpretāciju. Iesniedzējtiesa it īpaši lūdz norādījumus par formulējuma "vairākgadu programma" nozīmi minētās regulas 3. panta 1. punkta otrajā daļā. Tā vēlas noskaidrot, vai Alītas [*Alytus*] reģiona atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izbūves projekta finansēšana atbilst šim jēdzienam un, ja atbilst, tad kā ir jādarbojas šajā normā noteiktajam noilguma termiņam.

2. Saskaņā ar noteikumiem, ar kuriem tiek reglamentēta Kohēzijas fonda palīdzība, un pasākumiem, kas noteikti, lai sniegtu atbalstu kandidātvalstīm, Eiropas Komisija pieņēma lēmumu apstiprināt finansiālu atbalstu šim projektam pirms Lietuvas iestāšanās Eiropas Savienībā. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tika iesniegts tiesvedībā starp *Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra* (Lietuvas Republikas Vides ministrijas Vides projektu pārvaldības aģentūra, turpmāk tekstā – "VPPA") un *UAB "Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras"*, kas ir privāta sabiedrība, kura nodibināta, lai pārvaldītu atkritumu apsaimniekošanas centru (turpmāk tekstā – "Sabiedrība").

Atbilstošās tiesību normas

Līgums par Eiropas Savienību

3. Saskaņā ar LES 17. panta 1. punktu viens no Komisijas uzdevumiem ir veikt budžeta izpildi un vadīt programmas.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — 1995. gada 18. decembra regula (OV 1995, L 312, 1. lpp.).

Līgums par Eiropas Savienības darbību

4. LESD 312. panta 1. punktā tostarp ir norādīts, ka Savienības gada budžetam jāatbilst daudzgadu finanšu shēmai, kurā tiek noteikti gada maksimālie apjomi (turpmāk tekstā – "maksimālie apjomi"), ko var izdot par dažādiem darbības plāniem (turpmāk tekstā – "pozīcijām") katru gadu noteiktā termiņā (pašlaik no 2014. gada līdz 2020. gadam). Kohēzijas fonds, kas ir izveidots saskaņā ar LESD 177. pantu, sniedz finansiālu atbalstu projektiem vides jomā un Eiropas komunikāciju tīklu transporta infrastruktūras projektiem [3].

Eiropas Savienības Pamattiesību harta

5. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas [4] 41. pantā ikvienai personai tostarp ir garantētas tiesības uz pieņemamā termiņā veiktu jautājumu izskatīšanu Savienības iestādēs.

Regula Nr. 2988/95

6. Regulas Nr. 2988/95 visaptverošais mērķis ir aizsargāt Eiropas Savienības finanšu intereses, kas noteiktas vispārējā Eiropas Savienības budžetā, kuru pārvalda Komisija, ievērojot pareizas finanšu vadības principu [5]. Šajā kontekstā preambulas apsvērumos ir norādīts: i) lielākā daļa Eiropas Savienības izdevumu saņēmēju rokās nonāk ar dalībvalstu starpniecību; ii) visās jomās ir jāapkaro darbības, kas kaitē Kopienu finansiālajām interesēm; iii) saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām Komisijai un dalībvalstīm ir jāpārbauda, vai Eiropas Savienības budžeta līdzekļi tiek izmantoti paredzētājiem nolūkiem [6].

7. [Regulas] 1. panta 1. punktā ir norādīts, ka Eiropas Savienības finansiālo interešu aizsardzībai ar šo regulu tiek ieviesti vispārīgi noteikumi par vienveida pārbaudēm un administratīviem pasākumiem un sodiem, kas saistīti ar Eiropas Savienības tiesību pārkāpumiem. Atbilstoši 1. panta 2. punktam "pārkāpums" nozīmē "[Savienības] tiesību normas pārkāpumu, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt [Eiropas Savienības] budžetam vai [tās] pārvaldītiem budžetiem: mazinot vai zaudējot ienākumus no [Eiropas Savienības] vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem vai veicot nepamatotus izdevumus".

8. 3. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Lietas noilguma termiņš ir četri gadi no 1. panta 1. punktā minētā pārkāpuma izdarīšanas brīža. Nozaru noteikumos tomēr var paredzēt īsāku laiku, kas nevar būt mazāks par trim gadiem.

Ja pārkāpums ir nepārtraukts vai vairākkārtējs, noilguma termiņš sākas dienā, kad pārkāpums beidzies. Vairākgadu programmās noilguma termiņš visos gadījumos ir līdz programmas pilnīgai pabeigšanai.

Noilguma termiņu pārtrauc kompetento iestāžu lēmumi, kas attiecas uz pārkāpumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu un kuri konkrētajām personām darīti zināmi. Noilguma termiņš pēc katra pārtraukuma atsākas.

3 — Būtībā Savienības ekonomiskās un sociālās kohēzijas politika it īpaši ir vērsta uz to, lai mazinātu attīstības līmeņa atšķirības Eiropas Savienības teritorijā un "vismazāk attīstīto reģionu atpalicību". Šajā ziņā skat. LESD 174. pantu.

4 — OV 2010, C 83, 389. lpp. (turpmāk tekstā – "Harta").

5 — Skat. Regulas Nr. 2988/95 preambulas pirmo apsvērumu.

6 — Skat. Regulas Nr. 2988/95 preambulas otro, trešo un trīspadsmito apsvērumu.

Tomēr noilgums iestājas ne vēlāk kā dienā, kad pagājis laiks, kas divreiz ilgāks par noilguma termiņu un kurā kompetentās iestādes nav uzlikušas sodus, izņemot gadījumus, kad administratīvā lieta pārtraukta saskaņā ar 6. panta 1. punktu."[7]

9. Atbilstoši 3. panta 3. punktam dalībvalstīm ir atļauts paturēt iespēju piemērot noilguma termiņu, kas ir ilgāks par 3. panta 1. punktā paredzētajiem četriem gadiem.

Kohēzijas fonds

10. 2001. gada decembrī, kad Komisija pieņēma lēmumu, ar kuru apstiprināts finansiālais atbalsts projektam, ar ko izveidota Alītas reģiona atkritumu apsaimniekošanas sistēma[8], bija spēkā Padomes Regulas (EK) Nr. 1164/94 par Kohēzijas fonda izveidi[9] noteikumi. Finansiālā palīdzība kandidātvalstīm tika reglamentēta Padomes Regulā (EK) Nr. 1267/1999, ar ko paredz Pirmspievienošanās struktūrpolitikas programmu[10].

Regula Nr. 1164/94

11. Regulas (EK) Nr. 1164/94 mērķis tostarp bija, lai pareizi pārvaldītu Kohēzijas fondu (turpmāk tekstā – "Fonds"), noteikt efektīvas metodes, kā veikt Kopienas darbības vērtēšanu, uzraudzību un pārbaudi, kā arī paredzēt, kā jārīkojas, ja ir pārkāpumi vai nav ievērots kāds no paredzētajiem nosacījumiem, piešķirot Fonda palīdzību[11].

12. Ar minētās regulas 1. panta 1. punktu tika nodibināts Kohēzijas fonds. Atbilstoši 1. panta 3. punktam Fondam ir atļauts palīdzēt finansēt projektus, projekta posmus vai projektu grupas, kas ir saistītas ar pārskatāmu stratēģiju un veido saskanīgu veselumu. Saskaņā ar 2. panta 1. punktu Fondam bija jāsniedz finansiāls ieguldījums projektiem, "[..] kuri attiecas uz vidi un Eiropas komunikāciju tīkliem [..] dalībvalstīs [..]". Lietuva ieguva tiesības uz Fonda palīdzību no iestāšanās Eiropas Savienībā datuma (2004. gada 1. maija) līdz 2006. gada 31. decembrim saskaņā ar 2. panta 5. punktu[12].

7 — Saskaņā ar 6. panta 1. punktu ar kompetentās iestādes lēmumu var pārtraukt finansiālo sodu, piemēram, administratīvo naudassodu piemērošanu, ja pret attiecīgo personu sakarā ar vieniem un tiem pašiem faktiem sākta krimināllieta. Līdz ar administratīvās lietas pārtraukšanu tiek pārtraukts 3. pantā paredzētais noilguma termiņš.

8 — Šajos secinājumos to saukšu par "pamatlietas faktisko apstākļu laiku".

9 — Padomes 1994. gada 16. maija regula (OV 1994, L 130, 1. lpp.). Minētā regula, kurā grozījumi ir izdarīti ar Padomes Regulām (EK) Nr. 1264/1999 (OV 1999, L 161, 57. lpp.) un (EK) Nr. 1265/1999 (OV 1999, L 161, 62. lpp.), tika piemērota projektiem, kas tika īstenoti dalībvalstīs pamatlietas faktisko apstākļu laikā. Regula Nr. 1164/94 tika atcelta ar Padomes 2006. gada 11. jūlija Regulu (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 (OV 2006, L 210, 25. lpp.). Kārtības labad ir jāatzīmē, ka Regulā Nr. 1260/1999 bija paredzēti vispārīgi noteikumi par struktūrfondiem, proti, Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda Virzības nodaļu un Zivsaimniecības virzības finansēšanas instrumentu, kā norādīts minētās regulas 2. panta 1. punktā. Finansiāla palīdzība saskaņā ar struktūrfondiem netiek izskatīta šajā lietā. Regulas Nr. 1083/2006 pārejas noteikumu 105. pantā bija noteikts, ka tā neliedz turpināt vai grozīt projektus, ko līdzfinansē no Kohēzijas fonda un ko Komisija apstiprinājusi, pamatojoties uz Regulu Nr. 1164/94.

10 — 1999. gada 21. jūnija regula (OV 1999, L 161, 73. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar Padomes 2001. gada 4. decembra Regulu (EK) Nr. 2382/2001 (OV 2001, L 323, 1. lpp.) un 2001. gada 17. decembra Regulu (EK) Nr. 2500/2001 (OV 2001, L 342, 1. lpp.), kas tika piemērota pamatlietas faktisko apstākļu laikā. Regula Nr. 1267/1999 pēc tam tika atcelta ar Padomes 2006. gada 17. jūlija Regulu (EK) Nr. 1085/2006, ar ko izveido Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA*) (OV 2006, L 210, 82. lpp.). Skat. šo secinājumu 23.–28. punktu.

11 — Skat. Regulas Nr. 1164/94 preambulas divdesmit septīto apsvērumu.

12 — 2. panta 5. pants Regulā Nr. 1164/94 tika iekļauts ar Aktu par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (turpmāk tekstā – "Pievienošanās akts") (OV 2003, L 236, 33. lpp.).

13. [Regulas] 3. panta nosaukums bija "Piemēroti pasākumi". Saskaņā ar 3. panta 1. punktu Kohēzijas fonds varēja sniegt palīdzību vides projektiem, kas palīdz sasniegt Līguma mērķus, it īpaši, projektiem saistībā ar Kopienas vides politikas prioritātēm, ko paredzējusi Piektā politikas un rīcības programma attiecībā uz vidi un ilgtspējīgu attīstību (turpmāk tekstā – "Kohēzijas fonda pasākumi"). Finansiālu palīdzību varēja sniegt arī iepriekšējiem pētījumiem, kas attiecas uz piemērotiem projektiem, kā arī tehniskās palīdzības pasākumiem, piemēram, publicitātes un informācijas kampaņām saskaņā ar 3. panta 2. punktu.

14. Saskaņā ar 4. pantu finanšu līdzekļi Fondam bija jāpiešķir laikposmā no 2000. gada līdz 2006. gadam. Projekti bija jāapstiprina saskaņā ar 10. pantā paredzētajiem noteikumiem. Projekti, ko finansē no Fonda, bija jāpieņem Komisijai, vienojoties ar saņēmēju dalībvalsti, kura iesniedza 10. panta 1. un 2. punktā noteikto palīdzības pieteikumu. Komisijas lēmumos, kuros tostarp tika apstiprināti projekti, tika noteikts finansiālās palīdzības apjoms un finansēšanas plāns ar visiem noteikumiem un nosacījumiem, kas vajadzīgi minēto projektu izpildei saskaņā ar 10. panta 6. punktu. Minēto lēmumu pamatdati tika publicēti *Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī* saskaņā ar 10. panta 7. punktu.

15. [Regulas] 11. panta 1. punktā bija norādīts, ka budžetā iekļautās saistību apropriācijas (tas ir, juridiski saistošus apsolījumus iztērēt naudu, kas ne vienmēr būtu jāsamaksā tai pašā gadā, bet ko varētu izmaksāt vairākos finanšu gados) piešķir, pamatojoties uz lēmumiem, ar ko apstiprina piemērotos pasākumus saskaņā ar 10. pantu. Ar Kohēzijas fonda pasākumiem saistīto palīdzību parasti piešķīra kā gada maksājumus. Atbilstīgos gadījumos Komisija tomēr varēja nodot kopējo piešķirto palīdzības summu, ja tā pieņēma lēmumu par palīdzības piešķiršanu (11. panta 2. punkts).

16. Dalībvalstu veicamās finanšu pārbaudes bija noteiktas 12. panta 1. punktā. To skaitā bija:

"[..]

d) apstiprinājums, ka Komisijai iesniegtās izdevumu deklarācijas ir precīzas un nodrošina, ka tās ir sastādītas pēc grāmatvedības uzskaites, kas ir balstīta uz pārbaudāmu dokumentāro pamatojumu;

e) pārkāpumu novēršana un atklāšana, [..]

f) deklarācijas, ko sastāda kāda persona vai departaments, kura rīcība ir neatkarīga no norādītās iestādes, iesniegšana Komisijai, pabeidzot katru projektu, projekta vai projektu grupas stadiju. [..]

[..]"

17. Ar Pievienošanās aktu tika iekļauts 16.a panta 1. punkts. Tajā bija paredzēts: "Pasākum[us], uz kuriem [Lietuvas] pievienošanās dienā attiecas Komisijas lēmumi par palīdzību atbilstīgi [Regulai Nr. 1267/1999], un kuru īstenošana līdz minētajai dienai vēl nav pabeigta, uzskata par pasākumiem, ko Komisija apstiprinājusi atbilstīgi šai regulai. Ja vien 2. līdz 5. punktā nav paredzēts citādi, uz šiem pasākumiem attiecas noteikumi, kas reglamentē atbilstīgi šai regulai apstiprinātu pasākumu īstenošanu."

18. Regulas Nr. 1164/94 ieviešanas normas tika paredzētas II pielikumā, kurā bija vairāki panti, kas apzīmēti ar burtiem "A"–"K". "Projekts" II pielikuma A panta 2. punkta a) apakšpunktā tika definēts kā "ekonomiski nedalāmu darbu virkne, kas pilda precīzas tehniskas funkcijas, un tam ir skaidri norādīti mērķi, pēc kuriem var vērtēt projekta atbilstību 10. panta 5. punktā noteiktajiem kritērijiem" [13].

13 — 10. panta 5. punkta pirmajā ievilkumā bija noteikti kritēriji, kas jāpiemēro, lai nodrošinātu to projektu augstu kvalitāti, kuriem tika sniegta finanšu palīdzība.

19. Saskaņā ar C panta 1. punktu budžeta saistības bija jāīsteno, pamatojoties uz Komisijas lēmumiem, ar ko apstiprina attiecīgos pasākumus. Saistības vides projektiem, ko īsteno divos vai vairāk gados, parasti bija jānosaka kā gada maksājumi. Saistības attiecībā uz pirmo gada maksājumu bija jānosaka, kad Komisija pieņēma lēmumu piešķirt Kopienas palīdzību. Saistības attiecībā uz turpmākajiem gada maksājumiem bija jānosaka, pamatojoties uz attiecīgā pasākuma sākotnējo vai grozīto finansēšanas plānu, un parasti bija jāuzņemas katra budžeta gada sākumā (C panta 2. punkta a) apakšpunkts). Saistību īstenošanas kārtību bija sīkāk jānorāda Komisijas lēmumos, ar ko apstiprina attiecīgos pasākumus (C panta 4. punkts).

20. Saskaņā ar D panta 1. punktu "finanšu palīdzības maksājumus veic saskaņā ar atbilstīgām budžeta saistībām [kompetentajai valsts iestādei]. Maksājumi var būt avansa maksājumi, starpposma maksājumi vai galīgā saldo maksājumi. Starpposma maksājumi un saldo maksājumi attiecas uz faktiski izmaksātajiem izdevumiem, kam jāpievieno saņemtie faktūrrēķini vai grāmatvedības dokumenti ar līdzīgu pierādījuma vērtību". Saskaņā ar D panta 2. punkta d) apakšpunktu Eiropas Savienības palīdzības galīgais saldo, ko aprēķina, pamatojoties uz apstiprinātiem un faktiski samaksātiem izdevumiem, bija jāmaksā ar noteikumu, ka ir ievēroti noteikti nosacījumi, tostarp Komisijai sešu mēnešu laikā pēc izpildes tika iesniegts nobeiguma ziņojums par projektu (saskaņā ar D panta 2. punkta d) apakšpunkta trešo ievilkumu). Ja minētais ziņojums *netika* nosūtīts Komisijai 18 mēnešu laikā pēc darbu un maksājumu izpildes nobeiguma termiņa, kā minēts lēmumā par palīdzības piešķiršanu, saskaņā ar D panta 3. punktu bija jāatceļ palīdzības daļa, kas veido atlikušo projekta saldo [14].

21. D panta 5. punktā dalībvalsts norīkotai iestādei vai institūcijai bija atļauts saņemt maksājumus, parasti vēlākais divus mēnešus pēc pieņemama maksājuma pieteikuma saņemšanas [15].

22. Saskaņā ar II pielikuma G panta 3. punktu dalībvalstu iestādēm bija pienākums saglabāt visus apliecinošos dokumentus trīs gadus pēc tam, kad Komisija ir samaksājusi galīgo saldo. Saskaņā ar II pielikuma H panta 1. punktu Komisijai bija pienākums piemērot labojumus finansējumā, ja tā secināja, ka ir bijis pārkāpums attiecībā uz Kohēzijas fonda palīdzību.

Regula Nr. 1267/1999

23. Pamatlietas faktisko apstākļu laikā Pirmspievienošanās struktūrpolitikas programma (turpmāk tekstā – "*ISPA*") Regulas Nr. 1267/1999 formā bija daļa no Kopienas pirmsiestāšanās stratēģijas. Tā izrietēja no Kohēzijas fonda pieejas. Īpaši būtiski ir šādi Regulas Nr. 1267/1999 preambulas apsvērumos norādītie mērķi. Pirmkārt, pirmsiestāšanās stratēģijā bija noteikums par programmu, ko virzīs uz kandidātvalstu sakārtošanu saskaņā ar Kopienas infrastruktūras standartiem un finansiālu ieguldījumu "vides pasākumos, un transporta infrastruktūras pasākumiem". Otrkārt, Kopienas palīdzībai saskaņā ar *ISPA* būtu jāpalīdz kandidātvalstīm īstenot *acquis communautaire* vides jomā un jāsekmē noturīga attīstība šajās valstīs. Treškārt, saskaņā ar *ISPA* piešķirtās Kopienas palīdzības pienācīgas pārvaldības nolūkā būtu jāpieņem klauzula tostarp par novērtējuma, pārvaldības, izskatīšanas un uzraudzības darbību iedarbīgām metodēm, kas nosaka to, kā jāreaģē, ja ir pārkāpumi vai nav izpildīts viens no nosacījumiem, ko noteica, kad piešķīra palīdzību saskaņā ar *ISPA* [16].

24. Ar Regulas Nr. 1267/1999 1. panta 1. punktu tika izveidota *ISPA*.

14 — Dokumenti, kas bija jāiesniedz Komisijai saskaņā ar II pielikuma D panta 2. punkta d) apakšpunktu: i) maksājuma pieteikums (otrais ievilkums); ii) nobeiguma ziņojums (trešais ievilkums); iii) apstiprināts izdevumu pārskats (ceturtais ievilkums); iv) pabeigšanas deklarācija, kas ietver pabeigšanas ziņojumu (piektais ievilkums, lasot to kopā ar 12. panta 1. punkta f) apakšpunktu). Šajos secinājumos šos dokumentus kopā saukšu kā "tiesību aktos paredzētie dokumenti".

15 — D panta 5. punktā minēto izteicienu "pieņemamu maksājuma pieteikumu" saprotu tā, ka tas nozīmē pieteikumu kopā ar pienācīgi pievienotiem tiesību aktos paredzētajiem dokumentiem, it īpaši tiem, kas minēti šo secinājumu 20. punktā un 14. zemsvītras piezīmē.

16 — Preambulas 4., 7. un 14. apsvērums.

25. [Regulas] 2. panta nosaukums bija "Atbilstošie pasākumi". 2. panta 1. punktā bija paredzēts, ka Kopienas palīdzībā, ko finansē saskaņā ar *ISPA*, tiek iekļauti projekti, kuri tehniski un finansiāli ir neatkarīgi, piemēram, "[..] vides [..] jomā [..]". 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā bija atļauts sniegt palīdzību saskaņā ar *ISPA*, lai saņēmējvalstīm dotu iespēju izpildīt Kopienas vides tiesību aktu prasības un Pievienošanās partnerību mērķus [17]. Kopienas palīdzība saskaņā ar *ISPA* tika piešķirta no 2000. gada līdz 2006. gadam [18].

26. Komisija varēja pieņemt lēmumus par pasākumiem, kas finansējami pēc *ISPA* atbilstoši 7. panta 1. punktam, saskaņā ar 14. pantā noteikto procedūru [19].

27. [Regulas] 8. panta 1. punktā bija paredzēts, ka Komisijai jāīsteno izdevumi pēc *ISPA* saskaņā ar Finanšu regulu [20], pamatojoties uz finansējuma memorandu, kas sastādāms Komisijai un saņēmējvalstij. Regulas Nr. 1267/1999 8. panta 1. punkta a) apakšpunktā iekļautajās normās par saistībām un maksājumiem tika atspoguļotas Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma C panta 2. punkta normas.

28. Saskaņā ar 9. panta 1. punktu Komisijai bija jāliek saņēmējvalstīm pārbaudīt, vai pasākumi, ko finansē no Kopienas līdzekļiem, tiek veikti pienācīgi, novērst pārkāpumus un atgūt visas summas, kas zaudētas pārkāpumu vai nolaidības dēļ [21]. Saskaņā ar 9. panta 5. punktu Komisijai bija jānodrošina, ka tiek ņemti vērā pareizas finanšu vadības principi, it īpaši Regulas Nr. 1267/1999 III pielikumā izklāstītie elementi. Viens no minētajiem elementiem bija prasība norīkot centrālo iestādi, ar kuras starpniecību tiek virzīti Kopienas līdzekļi, ko piešķir saskaņā ar *ISPA*. Attiecībā uz izdevumiem atbildīgajām iestādēm piecus gadus pēc pēdējā maksājuma kādam projektam bija jātur pieejami visi attaisnojošie dokumenti. Visbeidzot, Komisijas finansējuma memorandā ar katru saņēmējvalsti bija jābūt noteikumiem par finanšu labojumiem saistībā ar pārkāpumiem [22].

Lēmums 2002/89

29. Pievienošanās partnerībās ir definēts pamats pievienošanās procesam. Tajās ir noteiktas galvenās prioritāšu jomas, kurās kandidātvalstīm ir jāprogresē, kā arī informācija par pirmsiestāšanās palīdzību [23]. Katra kandidātvalsts arī izstrādā valsts programmu Savienības *acquis pārņemšanai*. Principi, prioritātes, starpposma mērķi un nosacījumi attiecībā uz Lietuvu bija noteikti pielikumā Padomes Lēmumam 2002/89/EK [24]. Pielikuma 4. punktā "Prioritātes un starpposma mērķi" par vidi tika norādīts, ka šie mērķi ietver "pabeigt *acquis pārņemšanu*" un ka būtu jāturpina "*acquis ieviešana*, it īpaši attiecībā uz [..] atkritumu apsaimniekošanu [..]".

17 — Skat. šo secinājumu 29. punktu.

18 — Skat. 3. pantu.

19 — 14. pantā bija paredzēts, ka Komisijai palīdz komiteja, kurā ir dalībvalstu pārstāvji un kuru vada Komisija.

20 — 1977. gada 21. decembra Finanšu regula, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam (OV 1977, L 356, 1. lpp.), bija spēkā tad, kad Komisija pieņēma sākotnējo *ISPA* lēmumu.

21 — 9. panta 1. punkta b), c) un d) apakšpunkts.

22 — Skat. Regulas Nr. 1267/1999 III pielikuma 1., 4. un 5. punktu.

23 — Skat. prezidentūras secinājumu attiecībā uz Luksemburgas 1997. gada 12. un 13. decembra Eiropadomi 14. un 15. punktu.

24 — Padomes 2002. gada 28. janvāra Lēmums par principiem, prioritātēm, starpposma mērķiem un nosacījumiem, kas iekļauti Lietuvas pievienošanās partnerībā (OV 2002, L 44, 54. lpp.), skat. 1. pantu.

Regula Nr. 1386/2002

30. Saskaņā ar 4. pantu Komisijas 2002. gada 29. jūlija Regulā (EK) Nr. 1386/2002, ar ko paredz sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus Regulai Nr. 1164/94 attiecībā uz tādas palīdzības pārvaldības un kontroles sistēmām, kura piešķirta no Kohēzijas fonda, kā arī kārtību finansiālu labojumu veikšanai [25], attiecīgās kontroles sistēmas ietvēra procedūras, lai pārbaudītu pieprasīto izdevumu autentiskumu un attiecīgā projekta īstenošanu.

31. [Regulas] 8. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punktā bija paredzēts, ka pirms izdevumu paziņojumu apstiprināšanas (saskaņā ar Regulas Nr. 1164/94 12. panta 1. punkta d) apakšpunktu un tās II pielikuma D panta 2. punkta d) apakšpunktu) maksātājai iestādei bija jāpārliecinās tostarp, vai paziņojums par izdevumiem ietver vienīgi izdevumus, kas faktiski izdarīti atbilstošajā periodā, kurš noteikts Komisijas lēmumā par palīdzības piešķiršanu, un par ko ir attaisnojoši kvitēti rēķini vai uzskaites dokumenti ar līdzvērtīgu pierādījumu vērtību.

Regula Nr. 16/2003

32. Komisijas Regulā (EK) Nr. 16/2003 [26] bija paredzēti kopīgi noteikumi par izdevumu atbilstīguma noteikšanu Kohēzijas fonda pasākumiem saskaņā ar 1. pantā minēto. Par izpildi atbildīgā iestāde bija valsts vai privāta iestāde, kas bija atbildīga par projektu konkursu organizēšanu atbilstoši norādījumiem Komisijas lēmumā, ar kuru piešķir atbalstu no Kohēzijas fonda, kā paredzēts 2. pantā.

33. [Regulas] 4. pantā bija noteikts, ka visus izdevumus, ko veikusi par izpildi atbildīgā iestāde, pamato ar juridiski saistošiem līgumiem vai nolīgumiem un/vai dokumentiem. Jāiesniedz atbilstīgi apliecinoši dokumenti.

34. [Regulas] 5. panta 1. punktā bija noteikts:

"Izdevumiem, ko ņem vērā, izmaksājot Kopienas palīdzību, ir faktiski jābūt izdarītiem atbilstīguma posmā, kas noteikts Komisijas lēmumā[, ar kuru piešķirts Kohēzijas fonda atbalsts] saskaņā ar [Regulas Nr. 1386/2002] 8. panta 2. punkta b) apakšpunktu, un tiem jābūt tieši saistītiem ar projektu. Izdevumiem ir jābūt saistītiem ar maksājumiem, kurus apstiprinājusi dalībvalsts un, ko tā faktiski izdarījusi vai, kas izdarīti tās vārdā, [..] un ko apstiprina saņemtie rēķini vai grāmatvedības dokumenti ar līdzvērtīgu pierādījumu vērtību.

"Grāmatvedības dokuments ar līdzvērtīgu pierādījumu vērtību" ir jebkurš dokuments, ko iesniedz iestāde, kas atbildīga par ieviešanu, lai pierādītu, ka reģistrētais ieraksts sniedz patiesu un godīgu skatījumu par faktiski veiktajiem darījumiem saskaņā ar standarta grāmatvedības praksi."

35. Saskaņā ar 7. panta 1. punktu izdarītie izdevumi bija atbilstīgi palīdzībai no dienas, kad Komisija saņem pilnīgu pieteikumu. Saskaņā ar 7. panta 2. punktu atbilstīguma posma sākumu nosaka Komisijas lēmumā, ar kuru apstiprina projektu. Saskaņā ar 8. pantu pēdējā atbilstīguma diena (kas bija noteikta Komisijas lēmumā) attiecas uz maksājumiem, ko veic par izpildi atbildīgā iestāde [27].

25 — OV 2002, L 201, 5. lpp. Minētā regula tika atcelta ar Komisijas 2006. gada 8. decembra Regulu (EK) Nr. 1828/2006, **kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu (OV 2006, L 371, 1. lpp**.).

26 — 2003. gada 6. janvāra Regula, ar ko paredz īpašus sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1164/94 piemērošanai attiecībā uz izdevumu atbilstīgumu Kohēzijas fonda daļēji finansētu pasākumu kontekstā (OV 2003, L 2, 7. lpp.). Minētā regula tika atcelta ar 2007. gada 16. janvāra Regulu Nr. 1828/2006.

27 — Sīkākas ziņas, kas attiecas uz Komisijas lēmumu, ar kuru apstiprina projektus, skat. šo secinājumu 14. un 26. punktā.

36. 23. panta 1. punktā bija paredzēts, ka izdevumi par tādu mašīnu un iekārtu pirkumu vai būvēšanu, kas ir pastāvīgi uzstādītas un noteiktas projektā, ir atbilstīgi, ar nosacījumu, ka tas ir ietverts par izpildi atbildīgās iestādes ilglietojamo iekārtu sarakstā un ka to uzskata par kapitāla izmaksām saskaņā ar standarta uzskaites pamatprincipiem.

Kohēzijas fonda un bijušo ISPA projektu (2000.–2006. gads) slēgšanas pamatnostādnes

37. Kohēzijas fonda un bijušo *ISPA* projektu (2000.–2006. gads) slēgšanas pamatnostādnes (turpmāk tekstā – "Slēgšanas pamatnostādnes")[28] ir piemērojamas visiem Kohēzijas fonda un bijušajiem *ISPA* projektiem, kas pieņemti pēc 2000. gada 1. janvāra. Frāze "projektu slēgšana" ir definēta tā, ka tā ietver "neizpildīto [Savienības] saistību finanšu norēķina veikšanu, samaksājot saistību saldo pilnvarotajai iestādei vai emitējot parādzīmi un paredzot atbrīvojumu no saistībām attiecībā uz visiem galīgajiem saldo". Šajā dokumentā tālāk ir papildināts, ka slēgšana neskar atbildīgās organizācijas un valsts iestādes pienākumu saglabāt visus apliecinošos dokumentus, kas attiecas uz izdevumiem un pārbaudēm, lai tie būtu Komisijai pieejami trīs gadus pēc tam, kad Komisija samaksājusi galīgo saldo.

Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

38. VPPA ir iestāde, kas ir atbildīga par Lietuvas Alītas reģiona atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveides īstenošanu (turpmāk tekstā – "Projekts" vai "būvniecības projekts"). Tā ir atbildētāja pirmajā instancē (apelācijas sūdzības iesniedzēja iesniedzējtiesā) un bija līgumslēdzēja iestāde publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas izpratnē saistībā ar būvniecības projektu. Sabiedrība ir prasītāja pirmajā instancē (atbildētāja iesniedzējtiesā) un Komisijas piešķirtās palīdzības galasaņēmēja.

39. 2001. gada 13. decembrī Komisija pieņēma lēmumu piešķirt atbalstu būvniecības projektam (turpmāk tekstā – "sākotnējais *ISPA* lēmums"). Tajā pašā datumā Komisija parakstīja arī ar to saistīto finanšu memorandu (turpmāk tekstā – "Finanšu memorands"). Lietuva parakstīja šo dokumentu 2002. gada 14. martā. Saskaņā ar Finanšu memorandu 2004. gada 31. decembris bija noteikts kā Projekta beigu datums un maksājumi, kas VPPA bija jāveic Projekta īstenošanai, bija jāpabeidz ne vēlāk kā līdz 2006. gada 31. decembrim. Valsts kontroles revīzijas ziņojuma, kas Lietuvas iestādēm bija jāiesniedz Komisijai, lai Komisija veiktu finansiālā atbalsta saldo maksājumu, iesniegšanas termiņš bija ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc šī datuma.

40. VPPA un Sabiedrība 2004. gada 10. novembrī parakstīja *ISPA*/Kohēzijas programmas ieviešanas līgumu par to pienākumu un atbildības sadalījumu starp VPPA un Sabiedrību, kas saistīti ar Kohēzijas fonda līdzekļu administrēšanu būvniecības projekta īstenošanā. Komisija 2004. gada 27. decembrī pieņēma lēmumu, ar kuru groza Finanšu memorandu, *inter alia* pievienojot 2. pantam šādu punktu: "5. Ar projekta īstenošanu saistīti izdevumi ir atbilstīgi līdz 2008. gada 31. decembrim." Finanšu memoranda 2. pants attiecīgi tika grozīts šādi: "Beigu termiņš: 2008. gada 31. decembris."

41. Pieteikumu Kohēzijas fonda palīdzības saņemšanai iesniedza Finanšu ministrija un VPPA. VPPA kā līgumslēdzēja iestāde organizēja konkursa procesu saistībā ar Projektu. Laikā no 2004. gada 22. aprīļa līdz 2006. gada 6. decembrim VPPA, Sabiedrība un daži citi privātie līgumslēdzēji parakstīja publiskā iepirkuma līgumus[29].

42. 2009. gada 17. decembrī Lietuvas Valsts kontrole sagatavoja Valsts kontroles revīzijas ziņojumu.

28 — D. Hībneres [*D. Hübner*] paziņojums Komisijai SEC(2007), galīgā redakcija, 2008. gada 23. aprīlis.

29 — Privātie uzņēmēji ir *UAB* "Alkesta", *UAB* "Skirnuva" ar *UAB* "Parama" un *UAB* "Dzūkijos statyba". Saskaņotie līgumi turpmāk tiks saukti par "publiskā iepirkuma līgumiem".

43. 2013. gada 28. martā VPPA sniedza četrus "secinājumus" par Projekta izdevumu konkrētu pozīciju atbilstīgumu saskaņā ar publiskā iepirkuma līgumiem, pamatojoties uz to, ka Sabiedrība nebija norādījusi ilgtermiņa un īstermiņa aktīvu iegādes pamatojumu saskaņā ar Regulas Nr. 16/2003 5. panta 1. punktu un 23. pantu, kā arī Regulas Nr. 1386/2002 8. panta 2. punkta b) apakšpunktu (turpmāk tekstā – "ieviešanas regulas"). VPPA direktors 2013. gada 29. martā pieņēma lēmumus (turpmāk tekstā – "apstrīdētie lēmumi"), ar kuriem Sabiedrībai tika pieprasīts atmaksāt līdzekļus, kas tika atzīti par neatbilstīgiem palīdzībai.

44. Lietuvas Finanšu ministrija 2013. gada 31. maijā iesniedza Projekta aktualizēto galīgā maksājuma pieteikumu Komisijai, pieprasot galīgā saldo samaksu EUR 826 069,28 apmērā. Finanšu ministrija informēja Komisiju, ka sakarā ar notiekošo tiesvedību attiecībā uz būvniecības projektu iespējami neatbilstīgie izdevumi EUR 40 276,31 apmērā nav atskaitīti no Projekta aktualizētā galīgā maksājuma pieteikuma.

45. 2013. gada 5. novembrī Sabiedrība uzsāka tiesvedību, lūdzot atcelt apstrīdētos lēmumus. Minētā prasība tika apmierināta pirmajā instancē, pamatojoties uz to, ka bija piemērojams Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā noteiktais četru gadu noilguma termiņš. Tā kā tika uzskatīts, ka noilguma termiņš ir sācies 2008. gada 31. decembrī (pārskatītā Finanšu memoranda 2. pantā noteiktais Projekta beigu datums), tad no tā izrietēja, ka tas bija beidzies 2012. gada 31. decembrī, pirms apstrīdēto lēmumu pieņemšanas.

46. Par šo lēmumu 2014. gada 28. maijā VPPA iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā. Ar 2014. gada 14. jūlija vēstuli Finanšu ministrija iesniedza Komisijai aktualizētu (2009. gada 17. decembra) Projekta ziņojumu, kā arī pabeigšanas deklarāciju (abu dokumentu pieņemšanas datums ir 2014. gada 25. jūnijs) [30].

47. Apelācijas tiesvedībā iesniedzējtiesa izdeva rīkojumu, aicinot VPPA un Sabiedrību sniegt informāciju un datus par Projekta pabeigšanu, kā arī skaidrojumus un argumentus, kas attiecas uz Regulas Nr. 2988/95 piemērošanu. Iesniedzējtiesa norādīja, ka it īpaši nebija skaidri šādi fakti: i) Projekta pabeigšanas datums; ii) kāda summa palika vēl nesamaksāta un kad tā bija jāsamaksā; iii) vārdu "programma", "pasākums" un "projekts" nozīme, kas tika pārmaiņus lietoti iesniedzējtiesas rīcībā esošajā(-os) dokumentā(-os).

48. Reaģējot uz šo rīkojumu, VPPA iesniedza iesniedzējtiesai jaunu faktu materiālu. Konkrēti, VPPA iesniedza Finanšu ministrijas 2015. gada 30. aprīļa vēstuli. Minētajā vēstulē tika norādīts, ka Projekta mērķiem maksājamais saldo no Komisijas netika saņemts.

49. Tiesvedībā iesniedzējtiesā VPPA skaidro, ka Projekts vēl nav noslēgts un Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmajā daļā noteiktais noilguma termiņš vēl nav sācies. Tā atsaucas arī uz šo secinājumu 37. punktā minēto "projektu slēgšanas" definīciju.

50. Ar 2015. gada 26. jūnija vēstuli Komisija slēdza Projektu. Tā secināja, ka kopējie neatbilstīgie izdevumi ir EUR 106 225, 67. Tad Komisija norādīja: "[..] ņemot vērā faktu, ka ir pietiekams līdzekļu pārpalikums, nepamatotie izdevumi neietekmēs galīgā maksājuma aprēķinu. Attiecībā uz Eiropas Savienības budžetu tātad lietas par pārkāpumiem var tikt izbeigtas. [Kohēzijas fonda] saistību saldo tiks pilnībā samaksāts." [31]

30 — Pēc šīs papildu informācijas iesniegšanas VPPA veica jaunu izmeklēšanu par pārkāpumiem attiecībā uz Komisijai deklarētajiem Projekta izdevumiem, un tiesvedība divās lietās par to vēl arvien noritēja brīdī, kad iesniedzējtiesa nolēma iesniegt šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Iesniedzējtiesas rīkojumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu tomēr ir norādīts, ka minētās citas tiesvedības neattiecas uz pamatlietā izskatāmajiem jautājumiem.

31 — Terminu "līdzekļu pārpalikums" es saprotu tā, kā tas lietots Komisijas 2015. gada 26. jūnija vēstulē, ar to domājot izdevumus, kas radušies, pārsniedzot atļautos limitus.

51. Iesniedzējtiesa nolēma, ka strīda izšķiršanai pamatlietā tai ir vajadzīga palīdzība jautājumā par to, vai Kopienas finanšu atbalsts būvniecības projektam atbilst "vairākgadu programmas" jēdzienam Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā noteiktais noilguma termiņš bija piemērojams pamatlietā un, ja bija, vai tas bija beidzies. Tādēļ 2015. gada 10. jūlijā tā vērsās Tiesā ar šādiem prejudiciālajiem jautājumiem:

"1) Kas ir "vairākgadu programma" [Regulas Nr. 2988/95] 3. panta 1. punkta izpratnē?

2) Vai tādi projekti kā [Projekts] atbilst "vairākgadu programmas" jēdzienam, kas noteikts [Regulas Nr. 2988/95] 3. panta 1. punktā?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša – kāds brīdis ir uzskatāms par noilguma termiņa sākumu tiesvedībai saskaņā ar [Regulas Nr. 2988/95] 3. panta 1. punktu?"

52. Rakstveida apsvērumus ir iesniegušas Grieķijas un Lietuvas valdības un Komisija, kuras visas sniedza arī mutvārdu paskaidrojumus 2016. gada 7. septembra tiesas sēdē.

Vērtējums

Ievada piezīmes

53. Sākotnējais *ISPA* lēmums tika pieņemts 2001. gada 13. decembrī, un Finanšu memorands tika parakstīts 2002. gada 14. martā. Projekts attiecīgi tika izveidots pirms Lietuvas pievienošanās Eiropas Savienībai 2004. gada 1. maijā. Tomēr, tā kā būvniecības projekts līdz minētajam datumam nebija pabeigts, tad noteikumus, kas reglamentē tā slēgšanu un it īpaši finanšu norēķinus – nesamaksāto saistību saldo samaksu no Savienības budžeta VPPA – reglamentē Kohēzijas fonda noteikumi Regulā Nr. 1164/94 [32].

54. Pēc tam saistībā ar publiskā iepirkuma līgumiem [33] iesniedzējtiesa norāda, ka tā ir konstatējusi, ka Sabiedrība neiesniedza dokumentus, kuri apliecina, ka izdevumi ir faktiski radušies (sākotnējā *ISPA* lēmumā noteiktā atbilstīguma perioda laikā) saskaņā ar Regulas Nr. 16/2003 5. panta 1. punktu un 23. panta 1. punktu kopsakarā ar Regulas Nr. 1386/2002 8. panta 2. punkta b) apakšpunktu [34].

55. Sabiedrība ir saimnieciskās darbības subjekts Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punkta [35] izpratnē. Īstenošanas noteikumos pieprasīto izdevumus apliecinošo dokumentu neiesniegšana ir Savienības tiesību aktu pārkāpums, kas "[..] kaitē vai varētu kaitēt [Savienības] budžetam [..]".

56. Regulas Nr. 1164/94 12. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir noteikta prasība, lai izdevumu deklarācijas būtu precīzas un nodrošinātu, ka tās ir sastādītas pēc grāmatvedības uzskaites, kas balstīta uz pārbaudāmu dokumentāro pamatojumu. Turklāt par projektu slēgšanu minētās regulas II pielikuma D panta 2. punkta d) apakšpunktā ir noteikts, ka Savienības palīdzības galīgo saldo aprēķina, pamatojoties uz apstiprinātiem *faktiski samaksātiem* izdevumiem.

32 — Skat. Regulas Nr. 1164/94 16.a pantu. Attiecībā uz projektu slēgšanu skat. Slēgšanas pamatnostādnes, kas minētas šo secinājumu 37. punktā. Lai gan sākotnējo *ISPA* lēmumu pieņēma saskaņā ar Regulu Nr. 1267/1999, savā analīzē atsaukšos uz Regulu Nr. 1164/94, jo ar tās noteikumiem, it īpaši ar II pielikumā paredzētajām īstenošanas normām, tiek reglamentēta pamatlietā aplūkotā Projekta slēgšana. Tādēļ atsaukšos uz Regulas Nr. 1267/1999 normām tikai tad, ja būs nepieciešams precizējums.

33 — Skat. šo secinājumu 41. punktu un 29. zemsvītras piezīmi.

34 — Minētos secinājumus skat. iepriekš 43. punktā.

35 — Kā līdzekļu saņēmēju no Savienības budžeta Sabiedrību var uzskatīt par saimnieciskās darbības subjektu Regulas Nr. 2988/95 izpratnē. Skat., piemēram, spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, 45. punkts.

57. Netiek apstrīdēts, ka bijušo *ISPA* vai Kohēzijas fonda projektu noilguma termiņu nereglamentē konkrēti nozaru noteikumi. Tādēļ uzskatu, ka Sabiedrības izdevumu neapstiprināšana saistībā ar publiskā iepirkuma līgumiem saskaņā ar īstenošanas noteikumiem ir pārkāpums Regulas Nr. 2988/95 1. panta 2. punkta izpratnē. Tādējādi ir piemērojami šīs regulas 3. panta 1. punktā paredzētie noteikumi, kuros ir reglamentēta noilguma termiņa darbība.

Par pirmo un otro jautājumu

58. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa lūdz norādījumus par termina "vairākgadu programma" interpretāciju Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrajā daļā. Ar otro jautājumu tiek mēģināts noteikt, vai Projekts ir šāda programma minētās normas izpratnē. Tā kā jautājumi ir cieši saistīti, tad izskatīšu tos kopā.

59. Uzskatu, ka, tā kā Regulā Nr. 2988/95 nav nekādas "vairākgadu programmas" definīcijas, tad šo terminu ir jāsāk vērtēt, ņemot vērā kontekstu, kādā tas tiek izmantots, un šīs regulas mērķus [36].

60. "Vairākgadu programma" nav sarunvalodas termins. Man tas šķiet drīzāk tehnisks termins, kas varētu tikt izmantots finanšu plānošanai, piemēram, Savienības budžeta jomā.

61. Šajā kontekstā vairākgadu programmas jēdziens būtu jānošķir no Daudzgadu finanšu shēmas (minēts LESD 312. pantā) [37]. Vispārējs formulējums "vairākgadu programma" attiecas uz plašu Savienības politikas diapazonu, kas tiek īstenota, izmantojot fondus, kuri sniedz finansiālu atbalstu saņēmējiem ar dalībvalstu starpniecību. Kohēzijas fonda un bijušie *ISPA* projekti ir šādi "programmu" piemēri. Ko nozīmē apzīmētājs "vairākgadu"?

62. Komisija skaidro, ka vārds "vairākgadu" attiecas uz vairāk nekā viena gada termiņu.

63. Lai gan tā tiešām jābūt, man šķiet, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta izpratnē attiecīgajam termiņam ir jābūt vismaz diviem gadiem. Pirmkārt, viena gada termiņš kopā ar nākamā gada daļu mazāk atbilst jēdzienam "vairākgadu". Otrkārt, šis viedoklis ir atspoguļots likumdošanas sistēmā attiecībā uz budžeta saistību sadalījumu [38]. Saskaņā ar Regulu Nr. 1164/94 budžeta saistības *inter alia* projektiem, kas tikuši īstenoti vairāk nekā divus gadus vai ilgāk, parasti bija izpildītas ar gada maksājumiem. Saistības attiecībā uz pirmo maksājumu tika izpildītas, kad Komisija pieņēma lēmumu par finansiāla atbalsta piešķiršanu. Saistības attiecībā uz turpmākiem gada maksājumiem tika pamatotas ar attiecīgā projekta finanšu memorandu [39]. Šis budžeta saistību modelis ir aprakstīts Komisijas priekšlikumā, ar ko paredz izveidot Pirmspievienošanās struktūrpolitikas programmu kā "vienkāršāku un efektīvāku sistēmu", kas darbojas saistībā ar "vairākgadu projektiem" [40].

36 — Skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Maïstrellis*, C-222/14, EU:C:2015:473, 30. punkts un tajā minētā judikatūra.

37 — LESD 312. panta 1. punktā ir noteikts, ka daudzgadu finanšu shēmai: i) ir jānodrošina, ka Savienības izdevumi tiek veikti godprātīgi un pašu resursu robežās; ii) ir jābūt noteiktai vismaz uz pieciem gadiem; iii) ir jābūt tādai, kurai atbilst Savienības gada budžets. Tas nav budžets. Daudzgadu finanšu shēmas jēdziens Līgumos tika ieviests 2009. gada 1. decembrī ar Lisabonas līgumu. Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.) tika ieviestas papildu normas, lai Finanšu regulu saskaņotu ar izmaiņām, ko radījis Lisabonas līgums (skat. Komisijas priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības gada budžetam COM(2010) 815, galīgā redakcija). Manuprāt, daudzgadu finanšu shēma ir instruments finanšu plānojumam un budžeta disciplīnai, un tā mērķis ir nodrošināt, ka Savienības izdevumi ir prognozējami un iekļaujas saskaņotajās robežās.

38 — Juridiski saistoši solījumi izdot naudu, kas ne vienmēr tiks samaksāta tajā pašā gadā, bet var tikt izmaksāta vairākos finanšu gados. Skat. šo secinājumu 15. punktā minēto Regulas Nr. 1164/94 11. pantu.

39 — Skat. Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma C panta 2. punkta a) apakšpunktu.

40 — Komisijas 1998. gada 18. marta priekšlikums Regulai (EK), ar ko paredz struktūrpolitikas programmu, COM(1998) 138, galīgā redakcija, 7. lpp.

64. Vārda "programma" piemērošanas joma ir pietiekami plaša, lai aptvertu gan Savienības politikas sfēru (*ISPA* stratēģija un Kohēzijas fonds), gan pasākumus, piemēram, būvniecības projektus, kas dalībvalstīs ieviesti šīs politikas īstenošanai.

65. Vai abu veidu programmas ir paredzētas Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrajā daļā?

66. Manuprāt, tā nav.

67. Minētās regulas 1. panta 2. punktā pārkāpums ir definēts kā Savienības tiesību normas pārkāpums, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt Savienības budžetam. Tajā ir atsauce uz pasākumiem, kas ieviesti, lai īstenotu Savienības politiku dalībvalstīs, piešķirot palīdzību saņēmējiem. Sabiedrība pamatlietā ir paredzētā saņēmēja veida piemērs.

68. Ar Regulas Nr. 2988/95 preambulas pirmo, otro un trešo apsvērumu ir apstiprināts viedoklis, ka 3. panta 1. punkta otrajā daļā minētais jēdziens "'vairākgadu programma" attiecas uz projektiem, kas izveidoti Savienības politikas īstenošanai [41]. Saistībā ar šādiem projektiem dalībvalstu kompetento iestāžu pārvaldītie Savienības līdzekļi tiek samaksāti saņēmējiem.

69. Regula Nr. 2988/95 ir piemērojama minētajā līmenī. Manuprāt, tā nav vērsta uz līmeni, kurā Daudzgadu finanšu shēma nosaka izdevumus virknei Savienības politikas programmu, tostarp Kohēzijas fondam.

70. Iesniedzējtiesa it īpaši jautā, vai vārdiem "pasākumi" un "projekts" atbilst vairākgadu *programmas* nozīmei Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrajā daļā.

71. Manuprāt uz abiem vārdiem attiecas jēdziens "vairākgadu programma".

72. Attiecībā uz Kohēzijas fondu Regulas Nr. 1164/94 1. panta 3. punktā ir apstiprināts, ka palīdzību var piešķirt projektiem, projektu posmiem vai projektu grupām. 3. pantā ir noteikti tie pasākumi, kas ir piemēroti palīdzības saņemšanai. No 3. panta 2. punkta izriet, ka atbalsts ir pieejams ne tikai projektiem, bet arī palīgpasākumiem, piemēram, iepriekšējiem pētījumiem, kas attiecas uz piemērotiem projektiem, un tehniskās palīdzības pasākumiem, tostarp publicitātes un informācijas kampaņām [42].

73. Regulas Nr. 1164/94 likumdošanas sistēmā vārdam "pasākumi" tādējādi ir plašāka nozīme nekā vārdam "projekti". Tas attiecas uz projektiem, projektu posmiem un projektu grupām, kā arī uz palīgpasākumiem, kas ir uzskaitīti minētās regulas 3. panta 2. punktā [43].

74. Iesniedzējtiesa uzskata, ka "pasākums", "projekts" un "programma" sākotnējā *ISPA* lēmumā, 2004. gada 27. decembra lēmumā par grozījumiem un Finanšu memorandā ir lietoti kā sinonīmi. Šajos dokumentos lietotās terminoloģijas konsekvence būtu palīdzējusi to skaidrāk saprast. Ņemot vērā iepriekš minēto, no tiesību aktiem izriet, ka gan "pasākums", gan "projekts" ietilpst "programmas" jēdzienā Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta izpratnē.

75. Man šķiet, ka jēdziens "vairākgadu programma" minētās normas izpratnē ir piemērojams attiecīgajam būvniecības projektam pamatlietā turpmāk minēto iemeslu dēļ.

41 — Skat. šo secinājumu 6. punktu.

42 — Skat. Regulas Nr. 1164/94 3. panta 2. punkta pirmo un otro ievilkumu. Papildus skat. "projekta" definīciju minētās regulas II pielikuma A panta 2. punktā.

43 — Skat., piemēram, Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma C panta 1. punktu par budžeta saistībām.

76. Pirmkārt, tas ir vides projekts Regulas Nr. 1164/94 2. panta 1. punkta un 3. panta 1. punkta izpratnē (skat. arī II pielikuma A panta 2. punkta a) apakšpunktu). Attiecīgā projekta būtība – izveidot atkritumu apsaimniekošanas sistēmu Alītas reģionā – atbilst Regulas Nr. 1267/1999 2. panta 2. punkta prasībām, ciktāl tā Lietuvai ļauj izpildīt Savienības *acquis* vides jomā, it īpaši attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu, un tās pievienošanās partnerības mērķus [44].

77. Otrkārt, Projekts tika izveidots saskaņā ar Regulas Nr. 1267/1999 7. panta 1. punktu un 8. panta 1. punktu. Sākotnējā *ISPA* 2001. gada 13. decembra lēmumā tika paredzēts, ka būvniecības projekta beigu datums būs 2004. gada 31. decembris. Tādējādi to tika plānots pabeigt trīs gadu laikā (pieskaitot vēl divus gadus, kuru laikā bija jāpabeidz maksājumi). Tomēr Komisija 2004. gada 27. decembrī pieņēma lēmumu, ar ko tika grozīts Finanšu memorands, norādot, ka būvniecības projekta paredzamais beigu datums ir 2008. gada 31. decembris. Saskaņā ar Regulas Nr. 1267/1999 8. panta 1. punkta a) apakšpunktu saistības laikposmā no šī lēmuma pieņemšanas līdz beigu datumam būtu jāīsteno ar gada maksājumiem. Līdz ar to saistības attiecās uz laikposmu no sākotnējā *ISPA* 2001. gada 13. decembra lēmuma pieņemšanas brīža līdz 2008. gada 31. decembrim. Tas nepārprotami ir vairākgadu periods.

78. Visbeidzot, lai būvniecības projekts būtu atbilstošs Savienības atbalstam saskaņā ar Regulu Nr. 1267/1999, tam bija jābūt pietiekami vērienīgam, lai tas varētu būtiski ietekmēt vides aizsardzību [45]. Kopā ar Komisijas lēmumos, ar ko apstiprina palīdzību, un Finanšu memorandā (ar grozījumiem) noteikto termiņu tas apstiprina, ka uz būvniecības projektu attiecas vairākgadu programmas jēdziens.

79. Manuprāt, ja Kopienas finanšu palīdzība saskaņā ar Regulu Nr. 1267/1999 ir sniegta projektam, kas: i) ir atbilstošs pasākums minētās regulas 2. panta 2. punkta izpratnē; ii) tika izveidots saskaņā ar Komisijas lēmumu un Finanšu memorandu, par ko tika panākta vienošanās starp Komisiju un attiecīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, un iii) tika veikts vismaz divus gadus, tad uz šādu projektu attiecas vairākgadu programmas jēdziens Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē. Attiecīgi, ja iesniedzējtiesa ir pārbaudījusi, ka projekts, piemēram, atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide Alītas reģionam Lietuvā, atbilst šiem nosacījumiem, tad šāda veida projekts var būt vairākgadu programma atbilstoši Regulai Nr. 2988/95.

Par trešo jautājumu

Vispārīgas piezīmes

80. Ja uz atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidi Alītas reģionam attiecas vairākgadu programmas jēdziens Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, tad iesniedzējtiesa trešajā jautājumā vaicā, kurš brīdis ir uzskatāms par noilguma termiņa sākumu saskaņā ar minēto tiesību normu?

81. Kompetence starp Savienības tiesām un valsts tiesām atbilstoši LESD 267. pantam ir sadalīta tā, ka principā valsts tiesas kompetencē ir pārliecināties, ka faktiskie nosacījumi, kas liek piemērot Savienības normu, ir ievēroti tajā izskatāmajā lietā, un Tiesa vajadzības gadījumā, pieņemot prejudiciālu nolēmumu, var sniegt norādes, lai valsts tiesai palīdzētu veikt interpretāciju [46]. Tādējādi Tiesai ir

44 — Skat. Lēmuma 2002/89 pielikuma 4. punktu sadaļā "Vide", kurā ir norādīts, ka pabeigt Savienības *acquis* transponēšanu attiecībā uz vidi, it īpaši īstenošanu attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu, bija viena no prioritātēm un starpposma mērķiem, kas tika noteikti Pievienošanās partnerībā Lietuvai.

45 — Skat. Regulas Nr. 1267/1999 2. panta 2. punktu.

46 — Skat. spriedumu, 2010. gada 11. novembris, *Danosa*, C-232/09, EU:C:2010:674, 33. un 34. punkts un tajos minētā judikatūra.

jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas tai ļautu izspriest konkrēto lietu. Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesai var būt jāpārformulē tai uzdotie prejudiciālie jautājumi [47]. Iesniedzējtiesas kompetencē ir konstatēt faktus, ar kuriem ir saistīts strīds, ko tā izskata, un izdarīt no tiem secinājumus, lai taisītu atbilstošu spriedumu.

82. No iesniedzējtiesas rīkojuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kā 3. panta 1. punktā paredzētais noilguma termiņš ir piemērojams pamatlietā izskatāmajam jautājumam. No iepriekš 79. punktā izdarītā secinājuma izriet, ka, manuprāt, būvniecības projekts patiešām ir vairākgadu programma minētās tiesību normas nozīmē. Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrajā daļā ir noteikts: "Vairākgadu programmās noilguma termiņš visos gadījumos ir līdz programmas pilnīgai pabeigšanai." Tādēļ jēdziens "pilnīga pabeigšana" ir jāinterpretē tā, lai konstatētu, kā šis noilguma termiņš ir piemērojams šajā lietā. Turklāt šīs normas formulējumā kā izšķirīgais notikums vairākgadu programmu gadījumā tiek identificētas noilguma termiņa beigas, nevis minētā termiņa sākums.

83. Tāpēc ar atbildi uz iesniedzējtiesas jautājumu par to, kurš brīdis konkrēti ir uzskatāms par noilguma termiņa *sākumu*, nevar noteikt, vai VPPA direktors apstrīdēto lēmumu pieņēma pirms noilguma termiņa beigām vairākgadu programmas gadījumā saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otro daļu. Trešajā jautājumā ir jāizmanto plašāka pieeja, nosakot, kā noilguma termiņš Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā ir piemērojams pamatlietā aplūkotajam pārkāpumam. Turklāt, lai nodrošinātu iesniedzējtiesai pilnīgāku atbildi, izvērtēšu arī to, kā ir klasificējams pārkāpums vai attiecīgie pārkāpumi pamatlietā un kā noilguma termiņš saskaņā ar 3. panta 1. punktu varētu tikt piemērots konkrētās lietas apstākļos (skat. šo secinājumu 86.–95. punktu).

84. Turklāt no iesniedzējtiesas rīkojuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka iesniedzējtiesā izskatāmās lietas faktiskie apstākļi paliek neskaidri. Ir noskaidroti datumi un notikumu secība, kuru rezultātā attiecīgais Projekts tika slēgts. Tomēr no iesniedzējtiesas rīkojuma nav skaidrs, vai Lietuvas iestādes vienojās ar Komisiju par Projekta slēgšanu tā, ka novēloti iesniegtie likumā paredzētie dokumenti tiktu pieņemti, un (ja jā) iesniedzējtiesas lēmumā nav konstatēts, vai šāda kārtība atbilda Regulā Nr. 1164/94 un slēgšanas vadlīnijās minētajiem noteikumiem [48].

85. Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā noteiktā noilguma termiņa piemērošanu izskatīšu, ņemot vērā minētos faktorus.

Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts

86. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Regulā Nr. 2988/95 ir ieviesti "vispārīgi noteikumi par vienveida pārbaudēm un administratīviem pasākumiem un sodiem, kas saistīti ar [Savienības] tiesību pārkāpumiem", lai "visās jomās [apkarotu] darbības, kas kaitē [Savienības] finansiālajām interesēm" [49].

87. Ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā paredzēto noilguma termiņu tiek mēģināts nodrošināt saimnieciskās darbības subjektu tiesisko noteiktību [50]. Šis princips it īpaši nozīmē, ka saimnieciskās darbības subjekta tiesības un pienākumi pret valsts iestādēm nevar bezgalīgi tikt apšaubīti; būtu jābūt noilguma termiņam, kas piemērojams attiecīgajam pārkāpumam, šis termiņš ir jānosaka iepriekš, un jebkuriem noteikumiem ir jābūt pietiekami paredzamiem attiecīgajam saimnieciskās darbības subjektam [51].

47 — Skat. *inter alia* spriedumu, 2013. gada 17. janvāris, *Hewlett-Packard Europe*, C-361/11, EU:C:2013:18, 35. punkts.

48 — Skat. šo secinājumu 47. punktu.

49 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 20. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. arī Regulas Nr. 2988/95 preambulas trešo apsvērumu.

50 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 24. punkts.

51 — Skat. spriedumu, 2011. gada 5. maijs, *Ze Fu Fleischhandel un* Vion Trading, C-201/10 un C-202/10, EU:C:2011:282, 32. punkts un tajā minētā judikatūra.

88. Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā ir noteikts tiesvedības četru gadu noilguma termiņš no 1. panta 1. punktā minētā pārkāpuma izdarīšanas brīža, ko saucu par "atsevišķiem pārkāpumiem". Nepārtraukta vai vairākkārtēja pārkāpuma gadījumā noilguma termiņš ilgst četrus gadus no dienas, kad pārkāpums ir beidzies [52]. Pārkāpums ir "nepārtraukts", ja Savienības tiesību normas pārkāpuma pamatā esošā nolaidība turpinās [53]. Pārkāpums ir "vairākkārtējs" šīs normas izpratnē tad, ja to ir izdarījis tirgus dalībnieks, kas ekonomiskas priekšrocības gūst no tādu līdzīgu darījumu kopuma, ar kuriem tiek pārkāpta viena un tā pati Savienības tiesību norma [54]. Atsevišķiem pārkāpumiem ir jābūt pietiekami saistītiem laikā ziņā, lai tos uzskatītu par vairākkārtējiem pārkāpumiem. Šāda saikne laika ziņā pastāv, ja laikposms līdz katram nākamajam pārkāpumam ir īsāks nekā vispārējais četru gadu noilguma termiņš [55]. 3. panta 1. punktā noteiktajā shēmā vispārējais noilguma termiņš ir četri gadi. Ņemot vērā iepriekš minēto, man šķiet, ka (pat ja pamatlietā izskatāmais pārkāpums (vai pārkāpumi) neatbilst vairākgadu programmas jēdzienam) vajadzīgo faktisko datu trūkuma dēļ Tiesa nevar piedāvāt vairāk norādījumu par to, vai šajā lietā ir notikuši nepārtraukti vai vairākkārtēji pārkāpumi.

89. Konkrētais noilguma termiņš ir paredzēts vairākgadu programmām. Šajā gadījumā šis termiņš ilgst līdz programmas "pilnīgai pabeigšanai". Tādējādi vārdi "noilguma termiņš" Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrajā daļā var tikt interpretēti tādā nozīmē, ka vairākgadu programmu gadījumā noilguma termiņš parasti ir četri gadi, bet tas katrā ziņā ilgst līdz attiecīgās programmas pilnīgai pabeigšanai, ja šādas programmas termiņš ir vairāk nekā četri gadi. Ņemot vērā, ka Regulā Nr. 2988/95 ir paredzēti vispārīgi noteikumi, kas piemērojami (vairākgadu programmām) dažādās nozarēs, tad nav pārsteidzoši, ka likumdevējs nebija norādījis precīzu gadu skaitu.

90. Man šķiet, ka šāda interpretācija atbilst konkrētajam Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrās daļas noteikuma attiecībā uz vairākgadu programmām mērķim. Šādām programmām noilguma termiņa darbību nenosaka tas, kurā brīdī pārkāpums tiek izdarīts vai kad tas beidzas. Tāpat noilguma termiņš nav ierobežots tikai ar četru gadu termiņu. Atšķirībā no gadījuma ar atsevišķiem pārkāpumiem un nepārtrauktiem vai vairākkārtējiem pārkāpumiem, noilguma termiņš attiecībā uz vairākgadu programmām ir atkarīgs no attiecīgās programmas galīgās pabeigšanas. Tādēļ tas var būt ilgāks nekā vispārējais četru gadu termiņš.

91. Par jēdzienu "lēmumi, kas attiecas uz pārkāpumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu" Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta trešās daļas nozīmē, Tiesa ir nospriedusi, ka noilguma termiņi nepilda tiesiskās noteiktības nodrošināšanas funkciju un ka šāda funkcija nebūtu pilnībā izpildīta, ja šo noilguma termiņu varētu pārtraukt *jebkura* valsts iestādes vispārēja pārbaude, kas nav saistīta ar kādām aizdomām par tādu pārkāpumu esamību, kuri skar pietiekami precīzi noteiktas darbības [56]. Tādējādi Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta trešā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka lēmumā pietiekami precīzi ir jānorāda darījumi, uz kuriem ir attiecināmas aizdomas par pārkāpumiem, lai tas būtu pārtraucošs lēmums šīs tiesību normas izpratnē [57].

92. Manuprāt, Valsts kontroles 2009. gada 17. decembra revīzijas ziņojuma raksturs ir pārāk vispārīgs, lai tas būtu šāds lēmums.

52 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 21. punkts.

53 — Skat. spriedumu, 2004. gada 2. decembris, *José Peix*/Komisija, C-226/03 P, EU:C:2004:768, 17. punkts.

54 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 49. punkts un tajā minētā judikatūra.

55 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 52. punkts.

56 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 41.–43. punkts. Mans izcēlums.

57 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 47. punkts.

93. Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā ir noteikts galējais termiņš tiesvedības uzsākšanai par pārkāpumu. Šis noilguma termiņš iestājas ne vēlāk kā dienā, kad pagājis tā pirmajā daļā noteiktais laiks, kurš ir divreiz ilgāks par četru gadu noilguma termiņu un kurā kompetentās iestādes nav uzlikušas sodu, izņemot gadījumus, kad administratīvā lieta ir pārtraukta saskaņā ar 6. panta 1. punktu [58]. Tādējādi ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturto daļu papildus tiek pastiprināta tiesiskā noteiktība saimnieciskās darbības subjektiem, novēršot noilguma termiņa bezgalīgu pagarināšanu ar vairākkārtējiem pārtraucošiem lēmumiem [59].

94. Tā kā iesniedzējtiesa nav norādījusi, ka tās izskatāmās lietas fakti būtu saistīti ar nepārtrauktiem vai vairākkārtējiem pārkāpumiem vai ka šī lieta būtu saistīta ar atkārtotiem pārtraucošiem lēmumiem, Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta ceturtā daļa nav būtiska šajā lietā.

95. Tiesa arī iepriekš ir pārbaudījusi, vai noilguma termiņi ir samērīgi, it īpaši izvērtējot termiņu tiesvedības uzsākšanai saskaņā ar valsts noteikumiem Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punkta kontekstā. Tā ir nospriedusi, ka nekāds noilguma termiņš "[..] acīmredzami nedrīkst pārsniegt vajadzīgo Savienības finanšu resursu aizsardzības mērķa sasniegšanai [..]" [60].

Vairākgadu programmas

96. Uzskatu, ka šajā lietā izskatāmais būvniecības projekts ir vairākgadu programma. Noilguma termiņš tādēļ ir jānosaka saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otro daļu.

97. Ko nozīmē vārdi "noilguma termiņš visos gadījumos ir līdz programmas pilnīgai pabeigšanai"?

98. Lietuvas valdība rakstveida apsvērumos apgalvoja, ka visi sākotnēji *ISPA* atbalstītie (un vēlāk Kohēzijas fonda pārvaldītie) 53 projekti vides un transporta nozarēs ir vairākgadu programmas. Apskatāmais Projekts ir daļa no šīs pasākumu grupas. Tādēļ tā apgalvoja, ka noilguma termiņš Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrajā daļā nav beidzies līdz visu 53 projektu pabeigšanai. Tā kā daži no šiem projektiem vēl nav pabeigti, noilguma termiņš neesot beidzies. Atsaucos uz to kā uz "1. risinājumu".

99. Lietuva mainīja savu nostāju tiesvedības mutvārdu daļas laikā. Tā atzina, ka nebūtu jāpierāda, ka visi 53 projekti bija slēgti, lai noilguma termiņš 3. panta 1. punkts panta otrajā daļā tiktu uzskatīts par pilnīgi beigušos.

100. Uzskatu, ka Lietuva pareizi mainīja savu nostāju, jo 1. risinājums neatbilst vārda "programma" lietošanai šajā normā, lai attiektos uz apskatāmo projektu vai pasākumu, nevis plašāku Savienības politiku pirmspievienošanās palīdzības sniegšanai lieliem infrastruktūras projektiem. Tas neatbilst arī tiesiskās noteiktības nodrošināšanai saimnieciskās darbības subjektiem, principam, kas ir pamatā noilguma termiņa atbilstoši 3. panta 1. punktam darbībai. Saimnieciskās darbības subjektiem, kas iesaistīti šādos projektos, ir jābūt iespējai zināt, kuri no to darījumiem ir galīgi un par kuriem varētu notikt tiesvedība. Noilguma termiņš, kas beidzas tad, kad ir pabeigti infrastruktūras projekti, kuros saimnieciskās darbības subjekts nav dalībnieks un kurus tas nevar ietekmēt, manuprāt, nevar būt saderīgs ar tiesisko noteiktību.

101. Komisija apgalvo, ka vairākgadu programmas pilnīgā pabeigšana notiek datumā, kad tās dienesti slēdz projektu. Šajā lietā šī slēgšana tika īstenota ar 2015. gada 26. jūnija vēstuli. Atsaukšos uz to kā uz "2. risinājumu".

58 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 63. punkts.

59 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 64. punkts.

60 — Skat. spriedumu, 2011. gada 5. maijs, *Ze Fu Fleischhandel un* Vion Trading, C-201/10 un C-202/10, EU:C:2011:282, 38. punkts un tajā minētā judikatūra.

102. Komisijas viedoklim es nevaru piekrist.

103. Man šķiet, ka 2. risinājums piešķirtu Komisijai ievērojamu rīcības brīvību, nosakot projekta pilnīgo slēgšanu Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrās daļas nozīmē. Šāda interpretācija būtu pretrunā tiesiskās noteiktības līmenim, kas nepieciešams, lai aizsargātu saimnieciskās darbības subjektu intereses. Tā tos varētu pakļaut ilgstošai nenoteiktībai un riskam, radot tiem situāciju, kad tie nevarētu pierādīt, ka attiecīgie darījumi ir likumīgi [61]. Iespējams, varētu uzskatīt, ka ar to tiek veicināta (vai katrā ziņā *netiek atturēta*) Komisijas administrācijas novēlotā prakse. Tas būtu pretrunā samērīguma principam, jo noilguma termiņš nebūtu noteikts, pamatojoties uz nepieciešamību aizsargāt Eiropas Savienības finanšu intereses, bet gan uz administratīvās darbības tempu. Tas būtu pretēji arī Hartas 41. pantam, kurā tiek garantēts, ka personas jautājumi tiks izskatīti pieņemamā termiņā, kā arī slēgšanas noteikumu mērķiem Regulā Nr. 1164/94 un Slēgšanas pamatnostādnēs.

104. Tāpēc es noraidu 2. risinājumu.

105. Ir grūti precīzi noteikt, kad precīzi beidzas būvniecības projekts, jo līdz pabeigšanai to var novest vairāki posmi un procesi [62]. Tomēr Tiesai ir jāsniedz interpretācija, kas atbilst Regulas Nr. 2988/95 formulējumam un mērķiem, un vienlaicīgi atbilst Regulai Nr. 1164/94 (tā kā būvniecības projekts tiek reglamentēts ar pēdējās minētās regulas īpašiem noteikumiem).

106. Tādējādi noteikumi, kas it īpaši reglamentē finansiālās palīdzības galīgā saldo samaksu Regulas Nr. 1164/94 II pielikumā (un Slēgšanas pamatnostādnēs), ir saskaņoti un konsekventi jāinterpretē kopā ar terminu "programmas pilnīgai pabeigšanai" Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrajā daļā.

107. Komisijas lēmumā, ar ko apstiprināta finansiāla palīdzība, tika noteikta atbalsta summa, finansēšanas plāns un visi nosacījumi kopā ar paredzamo projekta beigu datumu, kurš bija arī nobeiguma termiņš izdevumu pamatotībai saskaņā ar Regulu Nr. 1164/94 [63]. Svarīgākā informācija par šo lēmumu bija jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī* [64]. Kohēzijas fonda noteikumos bija paredzētas pārbaudes (12. panta 1. punkts) un prasība, ka tiesību aktos noteiktie dokumenti ir jānosūta Komisijai. Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma D panta 2. punkta d) apakšpunktā noteiktajā vispārējā sistēmā ir paredzēts, ka nobeiguma ziņojums Komisijai jānosūta sešus mēnešus pēc darbu un maksājumu izpildes termiņa (D panta 2. punkta d) apakšpunkta trešais ievilkums) vai ne vēlāk kā 18 mēnešus pēc darbu un maksājumu izpildes nobeiguma termiņa, kā minēts lēmumā par palīdzības piešķiršanu (D panta 3. punkts). Divus mēnešus pēc pieņemama maksājuma pieteikuma saņemšanas Komisijai bija paredzēts veikt galīgo maksājumu kompetentajai valsts iestādei (D panta 5. punkts). Pēc tam valsts iestādēm trīs gadus bija jānodrošina Komisijai pieeja visiem apliecinošajiem dokumentiem (G panta 3. punkts).

108. Šie noteikumi neļauj noteikt precīzu projekta slēgšanas grafiku. Attiecīgais brīdis mainīsies atkarībā no lietas apstākļiem. Man tomēr šķiet, ka saikne starp slēgšanas procesu saskaņā ar Regulu Nr. 1164/94 un projekta pilnīgu pabeigšanu Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē ļauj identificēt papildu risinājumu, uz kuru atsaukšos kā uz "3. risinājumu".

109. Lai noteiktu, vai Kohēzijas fonda (vai bijušais *ISPA*) projekts tiks uzskatīts par pilnīgi pabeigtu, vispirms ir jānosaka, vai kompetentās valsts iestādes ir iesniegušas pieņemamu maksājuma pieteikumu Komisijai saistībā ar attiecīgo projektu. Otrkārt, ir jāņem vērā Komisijas lēmums, ar kuru apstiprināta palīdzība, un finanšu memorandā noteiktais beigu datums. Treškārt, ir jānosaka, vai Komisijai ir

61 — Skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Pfeifer & Langen*, C-52/14, EU:C:2015:381, 68. punkts.

62 — Skat. Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 12/2008 "Pirmspievienošanās struktūrpolitikas programma (*ISPA*) 2000.–2006. gadā", 27. punkts.

63 — Skat. Regulas Nr. 1164/94 10. panta 6. punktu un Regulas Nr. 16/2003 8. pantu.

64 — Regulas Nr. 1164/94 10. panta 7. punkts.

iesniegts nobeiguma ziņojums saskaņā ar Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma D panta 2. punkta d) apakšpunkta otro ievilkumu vai D panta 3. punktu. Ceturtkārt, Komisijai parasti ir divi mēneši pēc pieņemama pieteikuma saņemšanas, kurā samaksāt galīgo saldo. Piektkārt, ja nav norādīts citādi, tad ar projektu saistītie dokumenti ir jāglabā trīs gadus, lai ļautu Komisijai veikt jebkādas finanšu pārbaudes [65]. Minētā termiņa beigās projekts ir uzskatāms par pilnīgi pabeigtu.

110. Man šķiet, ka ar 3. risinājumu ir iezīmētas projekta beigas vai, lietojot Regulas Nr. 2988/95 terminoloģiju, "pabeigšana". Šāda pieeja atbilst Komisijas vispārējam pienākumam saskaņā ar LES 17. panta 1. punktu veikt budžeta izpildi un vadīt programmas, it īpaši tās pienākumam saskaņā ar Regulu Nr. 1164/94 veikt pārbaudes un īstenot labojumus finansējumā (minētās regulas II pielikuma G un H pants). 3. risinājums arī ļauj dalībvalstīm pildīt savas saistības. Tās ietver nepieciešamās finanšu pārbaudes, piemēram, pārkāpumu atklāšanu, pierādīšanu, ka projekts ir ticis pienācīgi īstenots, un galīgā saldo maksājuma saņemšanu saskaņā ar šo regulu [66].

111. Lai gan neapšaubāmi ir taisnība, ka saimnieciskās darbības subjektiem ir vieglāk apzināties, ka noilguma termiņš tiek izteikts kā noteikts laikposms (piemēram, četri gadi), kas sākas ar konkrētu notikumu, šis modelis nav viegli izmantojams tādam jēdzienam kā vairākgadu programma, kuram ir raksturīga vienmērība. Šādas programmas beigu datums var tikai tikt aplēsts tikai sākumā. Uzskatu, ka 3. risinājums patiesībā nodrošina pietiekamu tiesisko noteiktību. Ar to tiek garantēts, ka saimnieciskās darbības subjektu tiesības netiks bezgalīgi apstrīdētas. Noilguma termiņš tiek noteikts, atsaucoties uz Regulu Nr. 1164/94, tādējādi tā parametri ir iepriekš noteikti un pietiekami paredzami attiecīgajam saimnieciskās darbības subjektam. Vairākgadu programmas ir liela mēroga projekti. Tās varētu būt saistītas ar atbilstoši lieliem un pieredzējušajiem saimnieciskās darbības subjektiem, no kuriem ir gaidāms, ka tiem var būt zināmi vai pieejami attiecīgie noteikumi un procedūras. 3. risinājumam var būt pat priekšrocība, ka saimnieciskās darbības subjekti tiek iedrošināti laikus piegādāt dalībvalstu kompetentajām iestādēm informāciju, kas nepieciešama, lai apkopotu slēgšanas dokumentus saskaņā ar tiesību aktu noteikumiem.

112. Manuprāt, 3. risinājums ir samērīgs, ciktāl tas atbilst Regulā Nr. 1164/94 minētajiem noteikumiem, kas nodrošina, ka dalībvalstis un Komisija pilda savus attiecīgos pienākumus saskaņā ar šo regulu. Noilguma termiņš, kurā ir ņemts vērā attiecīgā projekta beigu datums, nobeiguma ziņojuma iesniegšana un pieņemams maksājuma pieteikums kopā ar divu mēnešu termiņu, lai Komisija veiktu maksājumu, pieskaitot trīs gadu termiņu, kurā varētu tikt veikti labojumi finansējumā, atbilst noteikumiem, ko likumdevējs ieviesa, lai aizsargātu Eiropas Savienības finanšu intereses, un nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs šim nolūkam.

113. Kas notiek, ja dalībvalsts Komisijai neiesniedz pieņemamu pieteikumu (piemēram, ja nobeiguma ziņojums tiek nosūtīts Komisijai pēc Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma D panta 3. punktā paredzētā 18 mēnešu termiņa (kā tas, iespējams, ir bijis šajā lietā) vai nav nosūtīts vispār) [67]? Uzskatu, ka šādos apstākļos ir jāņem vērā projekta beigu datums Finanšu memorandā vai Komisijas lēmumā par projekta apstiprināšanu. Faktiskā nobeiguma ziņojuma iesniegšana tad būtu jāaizstāj ar 18 mēnešu termiņu no darbu izpildes un valsts kompetentās iestādes maksājumu veikšanas beigu termiņa saskaņā ar Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma D panta 3. punktu. Šādā gadījumā saskaņā ar šo normu galīgā saldo maksājums jebkurā gadījumā būtu jāatceļ un Komisijai būtu jānosaka, vai ir lietderīgi piemērot finanšu labojumu. Šķiet, ka likumdošanas norma ir nepilnīga, ciktāl uz dalībvalstīm attiecas pienākums saglabāt dokumentus trīs gadus pēc galīgā maksājuma, bet nav norādīts atbilstošs termiņš gadījumam, ja

65 — Skat. šo secinājumu 113. punktu.

66 — Skat., piemēram, Regulas Nr. 1164/94 12. panta 1. punkta e) un f) apakšpunktu. Tas arī ļauj dalībvalstīm izpildīt savus pienākumus saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 1. panta 1. punktu.

67 — Skat. Slēgšanas pamatnostādņu 3. pielikumu.

minētais maksājums nav veikts. Tomēr tiesiskās noteiktības principam neatbilstu tas, ja Komisijai būtu nenoteikts laiks situācijas pārbaudei. Tikpat dīvaini būtu arī tas, ja attiecīgais termiņš būtu mazāks nekā trīs gadi, kas norādīts Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma G panta 3. punktā. Tādēļ uzskatu, ka trīs gadu termiņš būtu jāievēro arī tad, ja attiecīgā dalībvalsts nenosūtītu Komisijai pieņemamu pieteikumu.

114. Būvdarbu izpilde, šķiet, iezīmē būvniecības projekta dabisku pabeigšanu. Vai šis iespējamais 4. risinājums ir labāks nekā 3. risinājums?

115. Manuprāt, atbilde uz šo jautājumu ir noliedzoša.

116. Pirmkārt, Kohēzijas fonda regulējumā ir paredzēti detalizēti noteikumi par projektu slēgšanu [68], bet nav līdzīga regulējuma, kurā būtu noteikts, kad būvniecības projekts ir pabeigts. Šādu noteikumu neesamība liek domāt, ka varētu trūkt pārredzamības un arī tiesiskās noteiktības, ja būvniecības projekta izpilde būtu jāuzskata par pilnīgu pabeigšanu.

117. Otrkārt, Regulas Nr. 2988/95 vispārīgajiem mērķiem vairāk atbilst "pabeigšana" kā projekta slēgšana, nevis brīdis, kurā būvdarbi ir izpildīti. Lai arī Regulas Nr. 2988/95 mērķis ir nodrošināt tiesisko noteiktību saimnieciskās darbības subjektiem, tās primārais mērķis ir aizsargāt Eiropas Savienības finanšu intereses, sekojot pārkāpumiem visā Savienības politikas spektrā [69]. Tādējādi par noilguma termiņa darbību attiecīgais jautājums ir – kad Savienības līdzekļi tiek izdoti no budžeta.

118. Tāpēc uzskatu, ka būvdarbu izpilde nav ticams ceturtais risinājums.

119. Ar Regulas Nr. 1164/94 noteikumiem ir ieviesta lielāka tiesiskā noteiktība. Tomēr to darbības veids mainīsies atkarībā no lietas apstākļiem.

120. Šajā lietā iesniedzējtiesa ir sniegusi zināmu informāciju, kas attiecas uz sākotnējo *ISPA* lēmumu [70]. Tomēr Tiesai nav gandrīz nekādas informācijas par to, kas notika pēc Finanšu memoranda pārskatīšanas, kura tika veikta ar Komisijas 2004. gada 27. decembra lēmumu, izņemot to, ka 2008. gada 31. decembris kļuva par pārskatīto būvniecības projekta beigu datumu. Saskaņā ar Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma D panta 3. punktu nobeiguma ziņojums bija jānosūta Komisijai vēlākais līdz 2010. gada 30. jūnijam (Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma D panta 3. punktā noteiktajā 18 mēnešu termiņā). Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, kad bija jāizpilda VPPA veiktie maksājumi. Iesniedzējtiesas rīkojumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu nav nekas minēts par šo jautājumu. Tiesai arī nav zināms, vai tika iesniegts pieņemams maksājuma pieteikums; ja tā nenotika, tad nebūtu piemērojams divu mēnešu termiņš, kas šo datumu atliktu uz 2010. gada 31. augustu. Tad trīs gadu termiņš minētās regulas II pielikuma G panta 3. punktā būtu jāpievieno aprēķinam, lai Komisija varētu izpildīt savu pienākumu veikt pārbaudi un noskaidrot, vai ir jāpiemēro finanšu labojumi.

121. No tā izriet, ka noilguma termiņš beigtos ne agrāk kā 2013. gada 31. augustā, ja ir ticis iesniegts pieņemams maksājuma pieteikums. Tas beigtos 2013. gada 30. jūnijā, ja šāds pieteikums nav iesniegts. Katrā ziņā pat tad, ja termiņš, līdz kuram VPPA bija jāpabeidz maksājumi, nebūtu vēlāk par 2008. gada 31. martu, uz apstrīdētajiem 2013. gada 29. marta lēmumiem attiektos noilguma termiņš.

68 — Skat. šo secinājumu 37. punktu.

69 — Skat. šo secinājumu 6. punktu.

70 — Skat. 42.–44. punktu.

122. Nav skaidrs, vai Lietuvas iestādes un Komisija bija vienojušās par to, ka tiesību aktos paredzētie dokumenti var tikt iesniegti ievērojami vēlāk nekā grozītajā Finanšu memorandā minētajā beigu datumā, 2008. gada 31. decembrī[71]. Nav arī skaidrs, vai, ja tas tā ir, šāda vienošanās būtu atbilstoša Regulai Nr. 1164/94. Komisija neatcēla galīgā saldo maksājumu tādēļ, ka netika iesniegts nobeiguma ziņojums saskaņā ar minētās regulas II pielikuma D panta 3. punktu. Tā arī nepiemēroja finanšu labojuma mehānismu. Iesniedzējtiesai ir jākonstatē un jāpārbauda starp Komisiju un Lietuvas iestādēm noslēgto vienošanos par attiecīgā Projekta slēgšanu.

123. Tādēļ uzskatu, ka, neskarot iesniedzējtiesas pienākumu pārbaudīt faktiskos apstākļus, 2013. gada 30. jūnijs būtu jāuzskata par agrāko datumu, ar kuru Projekts varēja būt pilnīgi pabeigts, un ka apstrīdētie lēmumi tādējādi tika pieņemti Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta otrajā daļā noteiktā noilguma termiņa ietvaros.

124. Tādēļ, lai noteiktu noilguma termiņa darbību Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta izpratnē vairākgadu programmas gadījumā, kas attiecas uz bijušo *ISPA* projektu, ko reglamentē Regulas Nr. 1164/94 II pielikuma noteikumi, ir jānosaka: i) vai attiecīgās dalībvalsts kompetentās valsts iestādes Komisijai ir iesniegušas pieņemamu maksājuma pieteikumu atbilstīgi D panta 5. punktam, ii) darbu un maksājumu izpildes beigu termiņš, kas norādīts Komisijas lēmumā par atbalsta piešķiršanu un tam pievienotajā Finanšu memorandā, iii) vai Komisijai ir nosūtīts D panta 2. punkta d) apakšpunktā paredzētais nobeiguma ziņojums, iv) vai ir beidzies D panta 5. punktā noteiktais divu mēnešu termiņš un v) vai ir beidzies trīs gadu termiņš (ja vien saskaņā ar G panta 3. punktu nav nolemts citādi) pēc Komisijas galīgā saldo maksājuma par projektu. Tādējādi attiecībā uz tādu projektu kā atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide Alītas reģionā Lietuvā iesniedzējtiesai ir jānoskaidro šie apstākļi un, ņemot vērā savus konstatējumus, ir jānosaka, vai ar šo projektu saistītā vairākgadu programma ir pilnīgi pabeigta 2013. gada 30. jūnijā vai vēlāk.

Secinājumi

125. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Tiesai uz *Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas* (Lietuvas Augstākā administratīvā tiesa) uzdotajiem jautājumiem būtu jāatbild šādi:

1) Ja Kopienas finanšu palīdzība ir sniegta saskaņā ar Padomes 1999. gada 21. jūnija Regulu (EK) Nr. 1267/1999, ar ko paredz Pirmspievienošanās struktūrpolitikas programmu, kas:

   — ir atbilstošs pasākums minētās regulas 2. panta 2. punkta izpratnē;

   — tika izveidota saskaņā ar Komisijas lēmumu un Finanšu memorandu, par ko tika panākta vienošanās starp Komisiju un attiecīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, un

   — tika veikta vismaz divus gadus,

tad uz šādu projektu attiecas vairākgadu programmas jēdziens Padomes 1995. gada 18. decembra Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību 3. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē. Tādējādi, neskarot iesniedzējtiesas pienākumu pārbaudīt, vai tāds projekts kā atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide Alītas reģionā Lietuvā atbilst šiem nosacījumiem, šāda veida projekts var būt vairākgadu programma saskaņā ar Regulu Nr. 2988/95.

71 — Iesniedzējtiesa rīkojumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu norāda, ka 2014. gada 14. jūlijā Finanšu ministrija ir iesniegusi Komisijai aktualizētu Valsts kontroles revīzijas ziņojumu kopā ar aktualizētu [atbalsta] pabeigšanas deklarāciju.

2) Lai noteiktu noilguma termiņa darbību Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta izpratnē vairākgadu programmas gadījumā, kas attiecas uz bijušo *ISPA* projektu, ko reglamentē Padomes 1994. gada 16. maija Regulas (EK) Nr. 1164/94 par Kohēzijas fonda izveidi II pielikuma noteikumi, iesniedzējtiesai ir jānoskaidro:

— vai attiecīgās dalībvalsts kompetentās valsts iestādes Komisijai ir iesniegušas pieņemamu maksājuma pieteikumu atbilstīgi D panta 5. punktam;

— darbu un maksājumu izpildes beigu termiņš, kas minēts Komisijas lēmumā par atbalsta piešķiršanu un tam pievienotajā Finanšu memorandā;

— vai D panta 2. punkta d) apakšpunktā prasītais nobeiguma ziņojums ir nosūtīts Komisijai;

— vai ir beidzies D panta 5. punktā noteiktais divu mēnešu termiņš un

— vai ir beidzies trīs gadu termiņš (ja vien saskaņā ar G panta 3. punktu nav nolemts citādi) pēc tam, kad Komisija ir samaksājusi galīgo saldo par projektu.

Tādējādi attiecībā uz tādu projektu kā atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide Alītas reģionā Lietuvā iesniedzējtiesai ir jānoskaidro šie apstākļi un, ņemot vērā savus konstatējumus, jānosaka, vai ar šo projektu saistītā vairākgadu programma ir pilnīgi pabeigta 2013. gada 30. jūnijā vai vēlāk.